

Martina Petříková: Umelecký text v tvorivých interpretáciách

(Petříková, Martina: Umelecký text v tvorivých interpretáciách. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2011. 166 s. ISBN 978-80-555-0424-7)

Nada Čeklovská, Filozofická fakulta PU, nceklovska@gmail.com

Možno vdýchnuť knihe dušu? Do knihy vpísať tvárnosť duše slovo po slove a oživovať v nej svoje sny?

Publikácia *Umelecký text v tvorivých interpretáciách* „z pera“ Martiny Petříkovej prináša na pole literárnej vedy osvieženie, keďže literárnovednú reflexiu umeleckých textov pre deti a mládež prepája s ich tvorivou interpretáciou v prostredí školy a knižnice. Autorka znovu oživuje a prinavracia do didaktickej komunikácie tvorivosť, ktorá vyplynula z poznania, že dívajúc sa na svet našimi vnútornými očami objavíme v sebe tvorivé „dieťa“. Túto publikáciu totiž Martina Petříková venovala *dieťaťu v nás*, keďže verí, že „len“ ono *nemôže nikdy prestať snívať a tvoriť lepší a krajší svet*. A práve v tomto farebnom a tvorivom, no predovšetkým literárnovednom „priestore“ predstavovanej knihy ponúka autorka symbolicky v pomyselných „troch“ krokoch do „sveta (umeleckého) textu“ náčrt skúmanej problematiky (teoretické východiská, tvorivá interpretácia umeleckého textu, k poetike generácie detského aspektu, literárnoteoretické problémy detskej literatúry), literárnovednú reflexiu problémov (komické a lyrické v literatúre pre deti, o synergii obrazu a textu v detskej literatúre, o symbióze estetiky a etiky v literatúre pre deti), ako aj návrhy na tvorivú interpretáciu umeleckého textu (o spolubytí s literatúrou pre deti). Autorka pritom putuje „svetom“ rozprávok, modlitieb a spoločenskej prózy, no nevyhýba sa ani skúmaniu vzťahu obrazu a slova, pričom toto spolubytie skúma nielen na osi verbálne – obrazové, konvenčné – symbolické, ale identifikuje aj čistú plochu v texte ako aktívny výtvarný prvok, všíma si typografickú úpravu ako vizuálnu časť knihy a predpokladá aj jej adekvátnu sémantickú hodnotu.

Tvorivosť a poetický naturel autorky sa odzrkadľuje už v podnázvoch kapitoliek: *Reflexie o rozprávkach, v ktorých sa pestuje radosť, Reflexie o modlitbách a rozprávkach, ktorými sa kreslí nádej, Reflexie o príbehoch, v ktorých sa hľadá nádej pre svet*.

Potenciálni čitatelia, študenti pedagogických a filozofických fakúlt, učitelia na primárnom stupni školského vzdelávania, či študenti odboru knižnično-informačné štúdiá, ale nielen tí, majú možnosť osvojiť si „postupy“ recepcie umeleckého textu v literárnovzdelávacom a literárnovýchovom procese, to znamená pri práci s vybranými literárnymi dielami Jaroslavy Blažkovej, Dušana Duška, Ľubomíra Feldeka, Štefana Moravčíka, Stanislava Rakúsa, Milana Rúfusa, Márie Ďuričkovej, Erika Jakuba Grocha a Jany Bodnárovej. Kniha je teda venovaná okrem teoretických a metodologických východísk pri tvorivej interpretácii textov aj autorom generácie Mladej tvorby, pričom poznanie ich poetiky autorka dopĺňa aj o recepciu diel tých autorov, ktorí túto „generáciu“ svojou tvorbou dotvárali a v istých aspektoch aj presahovali.

Máte naozaj radi farebný a tichý svet? Svet tichý a predsa radostný, svet života, v ktorom sa plnohodnotne rozvíja každý ukrytý sen?

Martina Petříková v takýto svet verí, ba vie o ňom, a tak za erudovanými analyticko-interpretáčnymi prienikmi do tvorby vybraných autorov vložila aj návrhy na tvorivú interpretáciu umeleckých textov, ktoré navodzujú súhru medzi textom a čitateľom, dospelým a dieťaťom (nielen v nás), medzi učiteľom a žiakom, lebo práve prostredníctvom našich tvorivých síl sa môžeme stať „aspoň na chvíľu hľadačom poznania a nie iba jeho pasívnym

príjemcom“. „Zasiatím“ semienka tvorivosti autorka v čase vytvorila svet prvých snehových vločiek a darčiekov na modré pondelky (Jana Bodnárová – *Barborkino kino...*), obliekla príslovia, porekadlá a hádanky do nových šiat, revitalizovala postavu Janka Hraška i Jana Valašku (Ľubomír Feldek – *O škaredej princeznej...*), prezentovala premeny riekaniiek (Milan Rúfus – *Detské kolo*), príhody Kuba, Kubka a Kubíčka (Milan Rúfus – *Kubkove príhody*). V knihe nájdeme aj „rozprávku, ktorá sa hrá“ (Jaroslava Blažková – *Minka a Pyžaminka...*), pričom po jej prečítaní si nakreslíme svoju „hru“ i sami. Stačí si len predstaviť, že sme „farbičkou, ktorá sa vykreslila, baterkou, ktorá sa vysvietila, strúhadlom, ktoré dostrúhalo, kvetom, ktorý odkvitol“. No táto predstava nepôsobí skľučujúco, načrtnutý (textový) problém sa podľa návrhu autorky dá riešiť tvorivým spôsobom podľa „ponúknutého“ kľúča a my zisťujeme, že i malé príbehy môžu v našom živote symbolizovať „veľké veci“. Prostredníctvom knihy nadobudneme presvedčenie, že tematizovaním bežných životných situácií môžeme stvoriť svet fantastiky a neobmedzených možností, dočítame „rozprávku, ktorá si píska“ (Štefan Moravčík – *Ako klobúk stratil hlavu*), dešifrujeme „frazologizmy života“ v rozprávke (Stanislav Rakús – *Mačacia krajina*) alebo ju uložíme do vymaľovaných jasličiek (Erik Jakub Groch – *Dievčatko so zápalkami...*). Potenciálni recipienti tak v nadväznosti na prečítané texty môžu vytvárať komiks, tvoriť „interpretáčnú mapu básne“ a adekvátne k problémom konkrétnych umeleckých textov využívať aj dramatické metódy (napríklad pantomímu, improvizáciu či slovné cvičenie), a to s dôrazom na uplatnenie stratégií kognitívizácie, emocionalizácie, motivácie, socializácie, axiologizácie a kreativizácie vo výchovnom a vzdelávacom procese. Knihu uzatvárajú ukážky z vybratých literárnych textov určených na tvorivú interpretáciu a súbor portrétov ich autorov.

V dnešnej dobe, keď sme svedkami znevažovania významu slova, sa stala zvláštna vec – zrodila sa kniha, v ktorej sa k slovu pristupuje s náležitou úctou, rovnako, ako sa s úctou pristupuje k potenciálnemu recipientovi, ktorý môže spolu s autorkou prekonať cestu od vysvetlenia, odkrytia zmyslu textu až k „ricoeurovskému“ porozumeniu a čo je ešte dôležitejšie, aj k sebaopoznaniu. Ide o cestu, na ktorej je človek zrkadlený tými, ktorí sa ani v „ťažkých“ časoch nespreneverili svojim snom, cestu, na ktorej vyrieknuté slovo rozkmitá myseľ a potom bude oscilovať v srdci...

Publikácia Martiny Petříkovej *Umelecký text v tvorivých interpretáciách* predstavuje dlho očakávaný a nesmierne potrebný text v recepčnom „priestore“ literatúry pre deti a mládež. Prinavracia do škôl i knižníc absentujúcu dávku tvorivosti, invencie, zážitkovosti, ukrýva v hĺbke svojich kapitol pohladenie pre každú dušu. Stačí len čítať a uveriť dieťaťu ukrytému v nás...